

Sırbistan'a yatırım yapın

Konum. Beceri. Kazanç.

SERBIA
INVESTMENT AND EXPORT
PROMOTION AGENCY

SIEPA

Bütün yatırım yolları Sırbistan'a çıkıyor

Sırbistan, Dođuyu ve Batıyı bağlıyor. Güneydoğu Avrupa'nın tam kalbindeki son derece cazip konumu onu mükemmel bir yatırım yeri kılıyor.

Sırbistan'ın resmi bilgileri	
Resmi adı	Sırbistan Cumhuriyeti
Yönetim biçimi	Demokratik Cumhuriyet
Siyasal yapısı	Cumhurbaşkanı
Yüz ölçümü	250 milletvekilli tek Meclis
Nüfusu	88.361 km ²
Resmi dil	9,5 milyon
En büyük kentleri	Sırpça
	Belgrad – 1.576.000
	Novi Sad – 298.000
	Nis – 250.000
Para birimi	Dinar (RSD)
GSMH	34,26 milyar EURO (2008.)
Kişi başına GSMH	4.651 EURO (2008.)
Saat dilimi	Orta Avrupa (GMT + 01:00)
İnternet alan adı	.rs

Sürekli arttan pazar potansiyeli

“Yatırımımızı Sırbistan’da yapmamızın başlıca sebeplerden biri, pazar potansiyelinin yanı sıra, ürünlerimizin Sırbistan’dan Orta ve Doğu Avrupa bölgesine ihracat imkanı idi.”

Nenad Vukoviç, Henkel Sırbistan, Başkanı

Dış pazar söz konusu olunca, Sırbistan, bir milyar insanlık bir pazara gümrüksüz ihracat üssü görevini yapabilir. Bu pazar aşağıdakileri kapsamaktadır:

- Avrupa Birliği,
- Amerika Birleşik Devletleri,
- Rusya,
- Güneydoğu Avrupa ve
- Beyaz Rusya.

Gümrüksüz uygulama, en önemli sanayi ürünlerinin çoğunluğunu kapsamaktadır. Bunların arasından sadece birkaç istisna vardır. Ayrıca, çok az sayıda ürün için de yıllık kota uygulanmaktadır.

Kısa bir süre önce Türkiye ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması 01 Ocak 2010 tari-

1 milyar
insan

Gümrüksüz
sisteminin
uygulandığı
pazarının toplam
büyüklüğü

hinden itibaren yürürlüğe girecekken, 2009 senesinin sonuna kadar EFTA üyeleri ile (Norveç, İsviçre, İzlanda ve Lihtenştayn) Anlaşmanın imzalanması beklenmektedir.

İç pazarı ele aldığımızda, 7,5 milyonluk nüfusu ile, sırp pazarı, kendi büyüklüğüne göre, Güneydoğu Avrupa pazarları arasında ikinci sırada yer almaktadır. 2001 senesi içerisinde ortalama aylık ücret 91 EURO iken, bu rakam 2008 senesinde 402 EURO’ya çıkmıştır. Bu unsurun yanında, tüketici kredilerinin de hızla büyümesi yerli talebinin arttırmasını teşvik ederek, yıllık bazdaki perakende satışlarının çift rakamlı büyümesini sağlamıştır.

Pazarı	Ticari rejimi	Nüfusu
Avrupa Birliği	Tercihli rejim	494.070.000
ABD	Genel tercihli sistem	302.558.000
Rusya	Serbest Ticaret Anlaşması *	142.754.000
Güneydoğu Avrupa	CEFTA	29.330.542
Beyaz Rusya	Serbest Ticaret Anlaşması	9.689.800
Toplam		978.402.342

* Sırbistan, Bağımsız Devletler Topluluğu üye ülkeleri hariç, bu anlaşmayı imzalayan tek ülkedir.

İlaç sektöründe seçilen yatırımcılar	
Şirket	Yatırımın değeri (milyon EURO)
Actavis, İzlanda	48
West Pharmaceuticals, ABD	10
Pharmaswiss, İsviçre	3

Düşük işletme maliyeti

“Maliyet ve gelir arasındaki orantıyı hesapladık ve bu orantının değeri en yüksek burada çıktı.”

Markus Ries, **Grammer System Srbija**, Genel müdürü

Gelir vergisi stopajı

Sırbistan	%10
Bulgaristan	%10
Romanya	%16
Polonya	%19
Slovakya	%19
Macaristan	%20
Hırvatistan	%20
Çek	%24

Kaynak: PricewaterhouseCoopers

Tekstil sanayisinde seçilen yatırımcılar

Şirket	Yatırımın değeri, (milyon EURO)
Calzedonia, İtalya	35
Fulgar, İtalya	18
Pompea, İtalya	17

Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile karşılaştığımız zaman, Sırbistan'da bir iş yapmanın kilit avantajlarından biri, düşük işletme maliyetidir.

Sırbistan'daki vergi sistemi son derece teşvik edici bir sistem olup aşağıdaki avantajları sunmaktadır:

- Avrupa'daki en düşük gelir vergisi stopajlarından biri - %10'luk stopajı;
- %18'lik katma değer vergisi – Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri arasında en rekabetçi KDV'lerden biri;
- 7 milyon EURO'yu aşan ve en az 100 kişilik istihdam sağlayan yatırımlara

%10

Avrupa'da
ikinci en düşük
gelir vergisi
stopajı

yönelik 10 senelik gelir vergisi muafiyeti;

- sabit yatırımın %80'ine kadar vergisel krediler;
- Yaşları 30'dan küçük ve 45'ten büyük çalışanlar için ücret vergisi ve sosyal sigorta primi muafiyeti.

Sırbistan'daki iş gücü maliyeti diğer Güneydoğu Avrupa ülkeleri ile benzerlik gösterir. Avrupa Birliği'ne üye olan Doğu Avrupa ülkelerinden %50'ye kadar düşüktür. Bunun yanı sıra, su, kalorifer, çöp v.b. belediye hizmetlerinin uygun fiyatlandırılmalarının da, yüksek karların elde edilmesinde payı vardır.

Cazip yatırım teşvikleri

“Şirketimize, 150 yeni istihdam sağlamamız için 300.000 EURO veren SİEPA ile çok iyi işbirliğimiz vardır.”

Marko Mrzel, **Gorenje** **Srbija**, Genel müdürü

Son derece uygun ve bol çeşitli yatırım teşvikleri, Sırbistan'daki yatırım projelerinizin maliyetlerini azaltmanızı amaçlanmaktadır.

Otomobil, elektronik ve İT sanayi alanındaki büyük yatırımcılara yönelik olarak, özel finansal yardım paketi sunulmaktadır. Proje değeri 200 milyon EURO'yu geçiyorsa ve projeye en az 1.000 kişilik istihdam sağlanıyorsa, devlet, yatırımın %25'ine kadar olan kısmını finanse etmeye hazırdır.

Daha küçük olan üretim, hizmet ve AR-GE alanındaki greenfield ve brownfield projelere yönelik olarak devlet bütçesinden geri dönüşümsüz finansman öngörülmüştür. Bu

**2.000 –
10.000
EURO**

**Yeni istihdama
devlet
sübvansiyonları**

geri dönüşümsüz finansmanın tutarı ise, üretim için 2.000 ve 5.000 EURO arası, hizmet sektörü için 2.000 den 10.000 EURO'a kadar ve AR-GE alanında 5.000 ile 10.000 EURO arasındadır. Söz konusu teşviklerden istifade edenlerin arasında Henkel, Kronospan, Gorenje ve Pompea gibi dünyaca ünlü şirketler de bulunmaktadır.

Üç sene boyunca, devlet, 34 milyonluk sübvansiyona onay vermiştir. Bu programın sonucu olarak, 500 milyon EURO değerinde 80'den fazla proje sürmektedir, Sırbistan genelinde 15.000'den fazla kişiye istihdam sağlanacaktır.

Geri dönüşümsüz finansmana genel bakış

Faaliyet alanı	Otomobil, elektronik ve İT sanayisi	Üretim	Hizmet	AR-GE
Finansman yekün (EURO)	Yatırım değerinin % 25'ine kadar	2.000 – 5.000	2.000 – 10.000	5.000 – 10.000
Yatırımın minimum değeri (EURO)	200 milyon	1-3 milyon	0,5 milyon	0,25 milyon
Yeni istihdamın minimum sayısı	1.000	50	10	10

İnşaat sektöründe seçilen yatırımcılar

Şirket	Yatırımın değeri (milyon EURO)
Nexe Grupa, Hırvatistan	90
Titan, Yunanistan	87
Asamer Holding, Avusturya	70

Kaliteli insan kaynakları

“Eğer bizim çalışanlarımızı birkaç kelime ile tarif etmem gerekiyorsa, onlar için eğitilmiş, kendilerini işe vermiş, teknik eğitim ve bilgilere sahip, iyi sonuçlara endeksli ve şirketimizi başarıya ulaştırmak için gerekli motivasyona sahip olduklarını söyledim.”

Matthew Perkins, **U.S. Steel Serbia**, Genel müdürü

Sanayi üretkenliğinin büyüme oranı

2008	%9.1
2007	%11.3
2006	%10.2
2005	%10.7
2004	%12.5

Kaynak: Devlet İstatistik Kurumu

Otomobil sanayisinde seçilen yatırımcılar

Şirket	Yatırımın değeri, (milyon EURO)
Cimos, Slovenya	100
Michelin, Fransa	44
Albon, Büyük Britanya	18

%11

Son beş
sene içindeki
verimlilik artışı

Sırbistan'daki iş gücü, yüksek verimlilik ve yetişmiş kadro karışımından teşekküldür. Başarıya ulaşmak için gerekli en önemli unsur, mevcut iş gücünün, yüksek kalite ve düşük maliyet bileşiminden geçmesidir.

Yerel iş gücü kalitesi, son beş sene boyunca, sanayideki iş üretkenliğinin %11'lik artışıyla bariz bir şekilde belli olmuştur. Mezun olan üniversite öğrencilerinin sayısı her geçen sene %15 artarak, sene bazında ortalama 16.500'dür. Teknik eğitimin seviyesi özellikle yüksektir – liseli öğrencilerimiz fen bilgilerinden uluslararası camiada düzenlenen bilgi yarışmalarında en iyilerin arasında

yer alırken, sırp mühendislerin uzmanlığı ise her yerde çok iyi bilinir. Bunun yanında, Sırbistan'da, tüm Doğu Avrupa ülkelerine nazaran, daha fazla insan İngilizce konuşmaktadır. İş idaresi eğitimi de, yerel üniversiteler ve ünlü batı iş okullarının ortak gayretleri sonucu organize edilen lisans ve lisansüstü programlar sayesinde oldukça gelişmiştir.

Sırbistan'da yeteri kadar yüksek kalifiye kadro bulmaları, yatırımcılar için hayati önem taşımaktadır. Mühendislerin ve idarecilerin sayısı, yabancı şirketlerin sürekli artan kadro ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Stratejik coğrafi konum

“Biz ülkenizin coğrafi konumunu değerlendirmeye aldık ve bizim için doğal bir merkezdir. İşte, tam bu yüzden yabancı şirketlerin çoğu özellikle Belgrad ve Sırbistan’dan çevredeki pazarları fethetmeye gidiyorlar.”

Stein-Erik Vellan, **Telenor Sırbija’nın**, eski Genel müdürü

Lojistik bir üs olarak ele alınırsa, Sırbistan, Avrupa Birliği, Güneydoğu Avrupa ve Yakın Doğu pazarlarına etkili bir hizmetin sunulması için ideal bir konum teşkil etmektedir. Sırbistan’ın, Avrupa Birliği üyesi Macaristan, Bulgaristan ve Romanya ile sınırı vardır, ayrıca, AB dışında da iş yapmanın tüm avantajlarını sunmaktadır.

Doğu ve Batı arasındaki doğal sınırından dolayı, Sırbistan sıkça Avrupanın kapısı olarak nitelendirilir. İki önemli avrupa koridoru: Koridor 7–Tuna nehri ve Koridor 10–Uluslararası otopanı ve demiryolu, Sırbistan topraklarında kesişmektedirler ve hem Batı Avrupa, hem

2 Saat

Avrupa’daki herhangi bir yere uçuş süresi

de Yakın Doğu’ya çok iyi nakliye imkanları sunar. Mevcut yol ağını kullanarak, Sırbistan’dan bir malı alıcısına ulaştırmak, Avrupa’nın en uç noktasında bile olsa, 72 saatten fazla sürmemektedir. Bu yüzden, sayıları sürekli artan yabancı yatırımcılar, Sırbistan’da bölge dağıtım merkezlerini açmaktadırlar. Özetle, Sırbistan’ın, Güneydoğu Avrupa’nın lojistik merkezi haline gelmesi için potansiyeli vardır.

Sırbistan Hükümeti, kara ve demiryollarının geliştirilip iyileştirilmesi amacıyla, önümüzdeki birkaç sene içinde modernizasyona yaklaşık 4 milyar EURO tutarında yatırım yapacaktır.

Nakliye altyapısı

Karayolların toplam uzunluğu	40.485 km
Demiryolların toplam uzunluğu	3.809 km
Su yolların toplam uzunluğu	959 km
Nehir limanlarının sayısı	7
Uluslararası havalimanlarının sayısı	2

Orman sanayisinde seçilen yatırımcılar

Şirket	Yatırımın değeri (milyon EURO)
Tarket, Fransa	67
Kronospan, Avusturya	50
Fantoni, İtalya	31

Yüksek ekonomik büyüme oranı

“Bizim için Sırbistan, dinamik ve hızlı büyüyen, gelecek için büyük potansiyel taşıyan bir pazardır.”

Stefanos Vafidis, **Coca-Cola HBC**, Genel müdür

GSHM'nin ve ihracatın büyüme oranı

2008	%5.4
2007	%6.9
2006	%5.2
2005	%5.6
2004	%8.3

Kaynak: Devlet İstatistik Kurumu

Gıda sanayisinde seçilen yatırımcılar

Şirket	Yatırımın değeri, (milyon EURO)
Agrokor, Hırvatistan	43
Group Lactalis, Fransa	25
Rauch, Avusturya	20

Yıllarca, Sırbistan, Avrupa'nın en hızlı ekonomik büyüme oranına sahip ülkelerin arasında yer almaktadır. Ekonomik büyüme oranı 2004'ten 2008'e kadar ortalama %6,3 iken, aynı süre içerisinde kişi başına olan milli gelirimiz neredeyse iki katına ulaştı. GSHM'nin kuvvetli büyümesine en fazla katkı sağlayan telekomünikasyon, ticaret ve bankacılık gibi hizmet sektörleridir. Onların haricinde, yerli gıda ve inşaat sektörü hızla büyüdüler. Aynı şekilde, Sırbistan ihracatı, öncelikle gıda, tekstil, kimya, makine ve orman sanayisinin sayesinde, yıl bazında %33 gibi yüksek

%6.3

**2004
senesinden
itibaren yıllık
ekonomik
büyüme oranı**

bir büyüme oranı göstermiştir. Aktüel ekonomik sorunlarla mücadele eden Sırbistan Hükümeti, 2009 senesine ait ekonomik politikasını aktif olarak ve esnetmeden uyarlamaktadır. Ülkenin dış likiditesi, İMF ile yeni 3 milyar EURO'luk bir stand-by düzenlemesi ile sağlama alınmıştır. İkinci tedbir olarak, üretimi, ihracatı ve arzı teşvik etmek amacıyla, uygun şartlarla ve sübvansiyonlarla verilen krediler hayata geçirildi. Son olarak, kamu giderlerinin azalmasına ilaveten, altyapının iyileştirilmesine yönelik olarak devlet yatırımlarının artmasına öncelik verildi.

Kolaylaştırılmış şirket açılışı

“Şirket tescil işleminin son derece rasyonel olduğunu ve devletin yetkili kurumlarının kendi işlerini profesyonelce yaptıklarını düşünüyoruz.”

Milutin Ivanovic, **Knauf Belgrad**, Genel müdür

Sırbistan’da bir şirketin kurulması için en fazla 5 gün gerek, ki bu süre daha önce 23 gündü. 2009 Mayıs ayından itibaren bu işlemin tamamı bir yerde, tek bir masa gibi çalışan Ticaret Sicil Ajansı’nda olup biter.

Sırbistan’daki şirket çeşitleri gelişmiş ekonomilerdeki gibidir. Bir şirket, anonim şirket, sorumluluğu sınırlı limited şirketi, kolektif şirket ve komandit şirket olabilmektedir. Minimum kuruluş sermayesi, anonim şirket için 10.000-25.000 EURO, limited şirket için 500 EURO’dur.

Şirketin kurulması son derece basitleştirilmiştir ve bir şirketin somut olan

5 gün

Şirket tescili için gerekli olan süre

ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmıştır. Tescil işleminin kamuya açık ve düşük maliyetli olması, elbette ki bir şirketin kurulması ile ilgili hukuk çerçevesini daha da etkili kılar.

Şirketlerin açılması diğer aktüel hukuki reformlarla teşvik edilmektedir. Yeni mevzuatın arasında en çok önem taşıyan ve binaların yapım işlerinin hızlandırılmasını amaçlayan, AB mevzuatı ile uyum içinde olacak ve gelecekte getirilecek olan İmar ve Kentsel iyileştirme Kanunu’ dur.

Şirketin kuruluş süresi ve maliyeti

Şirketin tescil süresi (gün)	5
Şirketin tescil maliyeti (EURO)	90

Minimum kuruluş sermayesi (EURO)

Anonim şirket	10.000/25.000
Sorumluluğu sınırlı Limited şirket	500

Turizm sektöründe seçilen yatırımcılar

Company	Yatırımın değeri (milyon EURO)
Metropol, Rusya	100
Greotel, Yunanistan	60
InterContinental, Büyük Britanya	20

Yeni cazip yatırım merkezi

“Sırbistan, gelişmekte olan pazarların arasında Üretim endeksine bakılırsa 3., Hizmetler endeksine bakılırsa 7. sırada yer almaktadır.”

The PricewaterhouseCoopers EM20 Endeks, 2008.

DYY'ın girdisi (milyon EURO)

2008	2.255
2007	2.601
2006	4.279
2005	1.329
2004	788

Kaynak: Sırbistan Merkez Bankası

Emlakçılık sektöründe seçilen yatırımcılar

Şirket	Yatırımın değeri, (milyon EURO)
Airport City, İsrail	200
Plaza Centers, İsrail	60
Grawe, Avusturya	30

Sırbistan, 2001 senesi içerisindeki ekonomik reformların başlangıcından bu yana, Orta ve Doğu Avrupa'nın en önemli yatırım yerlerinden biri olarak ortaya çıktı. Bu zaman zarfı içerisinde, DYY girdisi 12 milyar EURO'yu aşmış ve Sırbistan sadece son üç sene içerisinde 9 milyar EURO'dan fazla yabancı sermayeyi çekmiştir. En büyük yabancı yatırımcı listesinin başına Fiat, Grundfos, Kronospan, AB İnBev, Henkel, Telenor, İntesa Sanpaolo gibi dünyaca ünlü şirket ve bankalar bulunmaktadır. PricewaterhouseCoopers isimli danışmanlık şirketine göre, yatırım cazibesi açısından Sırbistan, gelişmekte olan

9 milyar
EURO

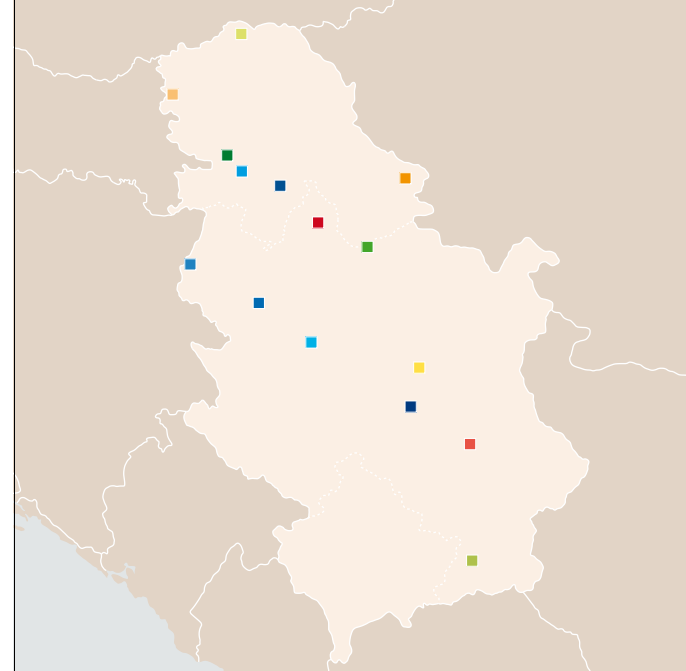
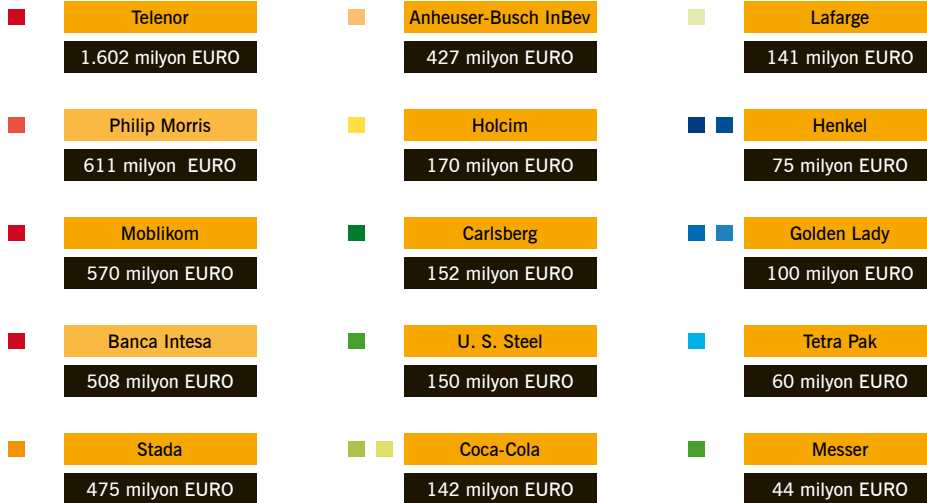
Sadece son üç
sene içerisinde
DYY tutarı

pazarların arasında üretim sektörüne bakılırsa 3., Hizmetler sektörüne bakılırsa 7. sırada yer almaktadır. Bunun haricinde, Ernst & Young 2007 ve 2008 seneleri içerisinde Sırbistan'da 100'den fazla yatırım projesi tespit etmiştir, ve bu bulguya göre Sırbistan Güneydoğu Avrupa bölgesinde 2. sıradadır.

DYY'nin en büyük kısmı AB üye ülkelerinden gelse de, ABD de önemli bir yatırımcıdır. Rusya da, aynı şekilde, kendi payını artırmaktadır, ve bu durum dünyanın her tarafından gelen şirketlerin Sırbistan'da son derece iyi karşılandıklarını açıkça göstermektedir.

DYY merkezi

Sırbistan, yatırım konusunda büyük potansiyel sunar. Her bölge, kendi eşsiz imkanlarıyla, potansiyel yatırımcılar için dostahane bir çevre ve fırsatlar sunmaktadır.

SIEPA – Sırbistan'nın DYY alanındaki baş kurumudur

Kendi işinizi, en düşük maliyet ve en kısa zaman içerisinde başlatabilmeniz veya büyütebilmeniz için, yabancı yatırımlar alanında en önemli devlet kuruluşu olan Yatırım ve İhracat Geliştirme Ajansı – SIEPA'nın sunmuş olduğu hizmetlerden mutlaka yararlanın.

Müşteri listemizi sunmaktan gurur duyarız, çünkü aralarında FIAT, Coca-Cola, Ball Corporation, Grundfos, Knauf gibi en büyük uluslararası şirketlerden bazıları bulunmaktadır.

Faaliyetlerimizin yabancı yatırımlarla ilgili olarak, biz Sırbistan'da yatırımların teşvik programını uygulamaktayız. Ana uzmanlık alanımız, greenfield ve brownfield yatırımlarının yanında, bir projenin tüm safhaları sırasında yardım ve destek verici çalışmalarda bulunmaktadır. Bizim çalışmamız eşsiz bir bilgi masasının çalışmasına benzer; aynı yerde, ekonomi ve hukukla ilgili bilgileri, fabrikalarınızın arazileri ile ilgili tavsiyeleri alabilirsiniz. Aynı şekilde, sadece gerekli izinlerin temini sırasındaki değil, projenin uygulamasından sonra da uzman yardımımızdan istifade edebilirsiniz. Bizim bilgi bankamızdan yararlanıp, yatırımınız için gerekli olan her türlü hizmeti sunmaya hazır olduğumuzu belirtir, Sizi işbirliğine davet ederiz.

Uzmanlarımız, menfaatinizi korumanızı ve istediklerinizi elde etmeniz için gerekli olan tüm yardımı size sunmaya hazırdırlar. Bizimle kurulan işbirliğinizin tek sonucu başarıdır.

P +381 11 3398 550

F +381 11 3398 814

office@siepa.gov.rs

www.siepa.gov.rs